

Nordisk musik-tidende

Nordisk musik-tidende med undertittelen *Maanedsskrift for musikere og musikvenner* ble utgitt av kongelig hof-musikhandler Carl Warmuth (1844-1895) i Kristiania (nå Oslo) fra januar 1880 til januar 1893. Det var det første musikk-tidsskriftet i Norge av noe omfang og det var også det største i sitt slag i hele Skandinavia på denne tiden¹.

Bladet ble utgitt i oktavformat (28,5 x 20 cm) med to spalter. I årene 1880-1889 utkom 12 hefter årlig. Fra 1880 til 1887 kom heftene ut hver måned, men i løpet av de to neste årene var de av og til en til to måneder forsinket. Denne forsinkelsen førte gradvis til en reduksjon av antall årlige hefter: i 1890 ble bare ni hefter utgitt, i 1891, fem, og i 1892 ett. Mens de enkelte numrene varierte fra 16 - 28 sider, ble 16 det normale fra 1888 til 1892. Fra 1883 fulgte det med hvert hefte et musikkbilag på fire sider². I 1893 var det bare det første musikkbilaget som kom ut.

Finansieringen av bladet var hovedsakelig basert på subscripsjon, men heftene med musikkbilagene kunne også kjøpes enkeltvis. For de første årgangenes vedkommende kunne man ved årets slutt få kjøpt hele årgangen innbundet i „elegant originalbind“ i forskjellige farger og med gullskrift. Det var dessuten tilbud om kjøp av egne mapper til å oppbevare heftene i. Musikkbilagene kunne også kjøpes som egne hefter hvert år.

Carl Warmuth senior (1811-1892) hadde ca 1840 startet en liten musikkhandel i Christiania (senere Kristiania), som ekspanderte raskt. I 1861 åpnet forretningen i Kirkegaten, og etterhvert ble flere konkurrerende firmaer kjøpt opp. Warmuth senior solgte i 1874 firmaet til sønnen Carl Warmuth (1844-1895), som fra da av ble den daglige leder. Firmaet, som var det største i sitt slag i landet, omfattet musikkhandel, forlag, leiebibliotek og konsertbyrå. En tid omfattet virksomheten også en instrumentfabrikk.

Carl Warmuth hadde en solid musikalsk utdannelse. Han spilte både fiolin og klaver, og han komponerte. Sangene (som han utga selv) vant anerkjennelse både i inn- og utland. Han hadde to års utdannelse i musikkhandlerfaget i Tyskland. Som forretningsmann var han meget dyktig og hadde svært godt omdømme i sin store kundekrets og blant alle de kunstnerne hans forleggervirksomhet og konsertbyrå brakte ham i forbindelse med. Etterlatte papirer viser at han hadde stiftet personlig bekjentskap med en rekke kjente kunstnere³.

¹Musikkstoff av allmenn interesse hadde tidligere vært å finne i andre tidsskrift av mer generell karakter som *Skilling-magazin* og *Folkebladet*.

²Warmuth benyttet også musikkbilagene, som fulgte med hvert hefte fra 1883, til å utgi norsk musikk. Minst halvparten av disse bilagene inneholdt norsk eller annen skandinavisk musikk.

³Historiske og biografiske opplysninger er hentet fra en artikkel av Kari Michelsen: „Historien om Carl Warmuths Musiketablisement“ i „Carl Warmuth. Kongelig Hof-Musikhandler, Christiania“. Festskrift til 150-årsjubileet 1993. Norsk Musikforlag A/S, Oslo, 1993.

Warmuth så det som en av sine fremste oppgaver å styrke norsk musikk. Han støttet unge norske utøvere gjennom konsertbyråvirksomheten og komponister ved å utgi verkene deres. I februar 1880 mottok Warmuth gullmedaljen 'Pro litteris et artibus' av kong Oscar II for sitt virke for norsk musikk. Fra oktober 1881 kunne han smykke seg med tittelen „Kgl. Hofleverandør“ og senere også hoffleverandør for den tyske keiser og konge.

Det var i denne tiden han startet utgivelsen av *Nordisk musik-tidende*. Korrespondanse⁴ viser at Warmuth hele høsten 1879 arbeidet for å knytte kontakt med mulige bidragsytere i inn- og utland. 7. september 1879 kunne man lese følgende i *Morgenbladet*:

Hermed indbydes til Subscription paa *Nordisk Musik Tidende* (Udgiver: Carl Warmuth) der saafremt tilstrækkeligt Abonnement, vil udkomme fra 1. Janr. 1880 med et 16 sidig No. for hver Maaned (Format som *Skilling Magazine*). For at gjøre Anskaffelsen muligt i den videste Kreds, har jeg sat Prisen lavest muligt, nemlig til 3 Kroner pr. Aargang. (192 Sider og 12 Portraiter). Bladet vil indeholde Biografier over norske, svenske og danske Musikere og Komponister (med dertil smukt udførte Portraiter), biografiske Skizzer over udenlandske Storheder, Anmeldelse af ny udkomne Sager, Concertreferater, Revuer fra alle Lande, almennyttige Opsatser m.m. og i et og alt forsøge gengive en tro Afspeiling af hvad der bevæger sig i Musikverdenen herhjemme og i Udlandet.

Subscription er bindende for en Aargang der betales ved Levering af No. 1 af Tidningen og kan Subscr. tegnes hos enhver Bog og Musikhandler i Skandinavien eller direkte hos Udgiveren Carl Warmuth, Christiania, Musik Etablissement.

Warmuth var selv redaktør og sannsynligvis alene om utgivelsen, men han hadde skaffet seg dyktige bidragsytere. Disse forsynte ham jevnlig med stoff, både konsertanmeldelser og andre bidrag som biografier, oversettelser av artikler om musikk fra utenlandske tidsskrift og glimt fra musikklivet på forskjellige steder.

Bladet fikk stor utbredelse; det hadde abonnenter i alle de nordiske landene, på Færøyene og i mange europeiske byer. Det hadde et opplag på 2000, som må sies å være anseelig etter datidens forhold. Til tross for stor interesse og oppslutning de første årene, fikk foretagendet store vanskeligheter etterhvert. Den forventede økningen i abonnementstallet uteble, og det ser også ut til at annonsørene sviktet. I de siste årene var det hovedsakelig Warmuth selv som averterte. Noe av årsaken til dette kan nok være at både Sverige og Danmark nokså raskt fulgte etter med sine tidsskrift med omtrent tilsvarende innhold⁵.

⁴Personlige brev til Carl Warmuth oppbevares i Universitetsbiblioteket i Oslo (UBO Brevs. 465B).

⁵Se *Necken*, Stockholm 1880 (prøvenummer) og *Musikbladet*, København 1884.

Hvert hefte av *Nordisk musik-tidende* ble utgitt i et løst omslag som, bortsett fra første side, stort sett var forsynt med avertissementer fra Warmuths musikkhandel. De enkelte numrene hadde jevnt over et nokså fast oppsett. Først kom gjerne en større biografisk artikkel, oftest med bilde (på første side) av den aktuelle personen (f. eks. Halfdan Kjerulf eller Franz Schubert). Artikkelen kunne enten være nyskrevet eller oversatt fra et utenlandsk tidsskrift, som f. eks. Louis Ehlerets „Felix Mendelssohn-Bartholdy“ fra *Deutsche Rundschau*. Ofte hadde denne artikkelen relasjon til aktuelle musikalske begivenheter, som et besøk av en berømt kunstner (Emma Thursby eller Josef Hoffmann). Mindre biografier og større nekrologer (Franz Liszt) forekom også. Deretter fulgte ofte artikler med historisk, estetisk eller filosofisk innhold som „Musiken i Sverige i ældre tider“ og „Klassisk og romantisk“. Enkelte ganger fant man også gjennomgang av større musikkverk, som f. eks. „Beethovens 9de symfoni“. Flere av disse artiklene gikk som føljetonger gjennom flere numre. Rene fortellinger i den lettere genre, nærmest noveller som „Klaverbacillen“, var heller ikke uvanlig. Mot slutten av året, oftest i november- og desember-nummeret, fantes anmeldelser av nye musikalier og bøker om musikk. Den største delen av heftet besto av konsertanmeldelser og rapporter fra korrespondenter i inn- og utland. En fast, tydeligvis populær spalte, var „Smaapluk“, fra 1888 kalt „Fra alle lande“. Denne spalten inneholdt små notiser om alt mulig fra musikkannonser og musikkforhold i fremmede land til anekdoter og andre rariteter. Tidsskriftet publiserte også lister over dødsfall for både norske og utenlandske musikere, over norske musikeres adresser i utlandet og over norske musikk oppført i utlandet. Annonsene var samlet til slutt i heftet. En fast rubikk her var en liste over musikkklærere. Ellers inneholdt annonsene stort sett tilbud om bøker, musikalier og instrumenter. Warmuth selv annonserte for sin musikkhandel og sitt musikalske leiebibliotek, men også annonser fra utenlandske firmaer forekom.

For å sikre en god standard, hadde Warmuth selv kontaktet flere potensielle bidragsytere. Det var andre som selv skrev til Warmuth og tilbød sin assistanse. Bredo Lasson, kordirigent, musikkritiker og komponist, var en trofast medarbeider fra begynnelsen i 1880 frem til han døde i 1888. Det var han som hovedsakelig leverte konsertanmeldelsene fra hovedstaden og skrev under merket „-s“. Fra Bergen mottok Warmuth i en rekke år verdifulle bidrag fra Jørgen Bronchhorst, som var formann i teaterstyret der. Didrik Hegerman Grønvold, lærer med kulturelle interesser, skrev musikkannonser i *Bergensposten*. Noen av disse ble også trykt i *Nordisk musik-tidende*. Grønvold var dessuten bl.a. medlem av styret for musikkselskapet Harmonien. Fra musikklivet i Stockholm kom det jevnlig rapporter fra Adolf Lindgren, som regnes som en av banebryterne innenfor svensk musikkvitenskap⁶. Fra København skrev til å begynne med

⁶På forespørsel fra Warmuth om å bidra med stoff *Nordisk musik-tidende* skrev Lindgren 9. september 1879 at Warmuth har tatt fra ham hans „älsklingside“ å utgi et musikk-tidsskrift, men at han sto til tjeneste med pennen. Allerede i januar 1881 ble Lindgren redaktør for *Svensk musiktidning*, en fortsettelse av *Necken*.

musikkhistorikeren Angul Hammerich, senere kom det bidrag fra Leopold Rosenfeld, komponist og sangpedagog, og fra Charles Kjerulf, komponist og musikkritiker.

Fra 1885 skaffet Johan Svendsen en ny korrespondent i København, som skrev under merket „Adrean“. Korrespondenten insisterte på å være fullstendig anonym⁷. All kontakt gikk gjennom Svendsen, selv Warmuth fikk ikke vite hans identitet. Benestad og Schjelderup-Ebbe antyder at „Adrean“ muligens var Thorvald Hamann⁸. I Helsinki tok Warmuth kontakt med Martin Wegelius, komponist, musikkpedagog og musikkritiker. Wegelius ville vite navnene på redaktøren og andre korrespondenter før han bestemte seg⁹. Han leverte tre bidrag i 1880, men disse var også de eneste. Det er dessuten en interessant liten artikkel fra Helsinki skrevet i 1886 av Karl Fredrik Wasenius om Svendsens gjesteopptreden som dirigent i 1886. Ole Bulls sønn, Alexander Bull, var også en viktig bidragsyter til bladet. Ingen av hans bidrag er signert, men noen av dem er identifisert på grunnlag av brev til Warmuth¹⁰. Alexander Bull, som drømte om å bli en ny Ole Bull, var musikalsk begavet, men ikke nok til å nå dette målet. Han begynte derfor som impresario. I Skandinavia representerte han Eugèn Ysaije, Johannes Wolf og Stanislaus Barcewicz og fulgte gjerne disse rundt på konsertreiser. Herfra skrev han hyppige notiser til Warmuths tidsskrift. Kunstnerne selv skrev også enkelte ganger beretninger fra sine konsertreiser. Dette stoffet finner man i spalten „Smaapluk“. Organisten Henrik Albrechtson var forøvrig en viktig bidragsyter både her og til spalten „Dødsfald i den musikalske verden“. Listen nedenfor viser signaturer som er avslørt:

Signaturer	Bidragsytere
A. H.	Angul Hammerich (København)
A. L.	Adolf Lindgren (Stockholm)
Bis.	Karl Fredrik Wasenius (Helsinki)
C. T.	Clara Tschud (Berlin)
Ch. K.	Charles Kjerulf (København)
E. B-n.	Ernst Beckman
F.	Aimar Grønvold (Kristiania)
H.	Iver Holter (Norge, Tyskland)
H.	Frans Huss (Stockholm)
H. Pl.	Hother Plough (Norge)
I. H.	Iver Holter (Norge, Tyskland)
J. A. J.	Jacob Axel Josephson (Stockholm, Sverige)
J. Br.	Jørgen Bronchorst (Bergen)

⁷Brev fra Johan Svendsen til Warmuth (UBO Brevs. 126)

⁸Finn Benestad og Dag Schjelderup-Ebbe. *Johan Svendsen. Mennesket og kunstneren*. Aschehoug & Co., 1990, s. 189.

⁹UBO Brevs. 465B

¹⁰Ibid.

-Is-	Julius Olsen (Norge)
M. W.	Martin Wegelius (Helsinki)
Quintus Octavus	Johan Svendsen (Paris)
R.	Ferdinand Rojahn (Norge)
-s-	Bredo Lasson (Kristiania)
-ss-	Caroline Thiess (Berlin)
-v-	Didrik Hegerman Grønvold (Bergen)

Tidsskriftets språkform og rettskrivning er beholdt, men store bokstaver i substantiv er gjengitt med små bokstaver etter moderne standard. Redaksjonelle kommentarer med unntak av titler, stedsnavn og personnavn, er skrevet etter moderne norsk rettskrivning. I registeret er indekstermer som forekommer både i eldre og moderne form, plassert under den moderne formen. Det er viktig å merke seg at inntil 1907 var det offisielle skriftspråket i Norge dansk. Deretter gikk man over til norsk rettskrivning, som brøt radikalt med den danske. Brukeren må være klar over at indekstermer kan forekomme på flere språk og finnes derfor på forskjellige steder i registeret.

Denne publikasjonen er basert på eksemplaret av *Nordisk musiktidende* i Norsk musikksamling, Universitetsbiblioteket i Oslo. I dette eksemplaret er alle musikkbilagene bundet separat i to bind istedet for sammen med hvert enkelt heftet slik som i den opprinnelige utgivelsen. I denne fortegnelsen er de tatt med til slutt i den årgangen de hører til.